

DOI: <https://doi.org/10.28925/3041-1505.2026.721>
УДК 7.038.1(477)

Степаненко Наталія Іванівна

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти,

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
Київ, Україна

ORCID ID:0009-0007-5006-6576

e-mail: nistepanenko.fomd22@kubg.edu.ua

Stepanenko Natalia

student of the first (bachelor's) level of higher education,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
Kyiv, Ukraine

ORCID ID:0009-0007-5006-6576

e-mail: nistepanenko.fomd22@kubg.edu.ua

**СУПРЕМАТИЗМ КАЗИМИРА МАЛЕВИЧА
ЯК НОВИЙ ЕТАП
РОЗВИТКУ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА**

**SUPREMATISM OF KAZIMIR MALEVICHAS
A NEW STAGE
IN THE DEVELOPMENT OF FINE ART**

Анотація. У статті здійснено ґрунтовний аналіз супрематизму як принципово нового етапу розвитку образотворчого мистецтва початку ХХ століття, сформованого Казимиром Малевичем. Розглянуто історико-культурні передумови виникнення цього напрямку в контексті кризи традиційного мистецтва та активного розвитку авангардних течій, таких як

кубізм і футуризм, що підготували підґрунтя для появи безпредметного живопису. Особливу увагу приділено теоретичним засадам супрематизму, які полягають у домінуванні «чистого відчуття» над зображенням реальних об'єктів. Проаналізовано ключові принципи напрямку – використання простих геометричних форм (квадрат, коло, хрест), обмеженої кольорової палітри та нових композиційних рішень, що руйнують традиційні уявлення про простір і перспективу. У роботі детально розглядається знаковий твір «Чорний квадрат» як маніфест супрематизму та символ радикального розриву з предметністю у мистецтві. Також висвітлено еволюцію творчості Малевича в межах супрематичного періоду, зокрема перехід від «чорного» до «кольорового» та «білого» етапів, що відображають поглиблення ідеї безпредметності та прагнення до абсолютної художньої форми. Окреслено вплив супрематизму на подальший розвиток світового мистецтва, зокрема на становлення абстракціонізму, мінімалізму та концептуального мистецтва.

Ключові слова: супрематизм, Казимир Малевич, авангардне мистецтво, абстракціонізм, безпредметність, геометричні форми, композиція, художня мова, «Чорний квадрат», модернізм, теорія мистецтва.

Abstract. This article provides an in-depth analysis of Suprematism as a fundamentally new stage in the development of visual arts at the beginning of the 20th century, shaped by Kazimir Malevich. It explores the historical and cultural conditions that led to the emergence of this movement within the context of a crisis in traditional art and the active development of avant-garde trends like Cubism and Futurism, which laid the groundwork for the rise of non-objective painting. Special

attention is given to the theoretical principles of Suprematism, which emphasize the dominance of «pure feeling» over the depiction of real-world objects. Key principles of the movement are analyzed, including the use of simple geometric shapes (such as squares, circles, and crosses), a limited color palette, and new compositional solutions that disrupt traditional notions of space and perspective. The work thoroughly examines the iconic piece «Black Square» as a manifesto of Suprematism and a symbol of a radical break with objectivity in art. Additionally, the evolution of Malevich's creativity within the Suprematist period is highlighted, particularly his transition from the «black» stage to the «color» and «white» stages, reflecting a deepening of the idea of non-objectivity and a quest for absolute artistic form. The influence of Suprematism on the further development of global art is also outlined, notably regarding the establishment of Abstract Art, Minimalism, and Conceptual Art.

Keywords: Suprematism, Kazimir Malevich, avant-garde art, abstraction, non-objectivity, geometric forms, composition, artistic language, «Black Square,» Modernism, art theory.

Вступ. Супрематизм, створений Казимиром Малевичем на початку ХХ століття, став одним із найрадикальніших напрямів авангардного мистецтва та новим етапом у розвитку образотворчого мистецтва. Він відмовився від традиційного зображення предметного світу, надаючи пріоритет «чистому відчуттю» через використання простих геометричних форм і обмеженої кольорової палітри. Знаковим твором супрематизму є «Чорний квадрат», який став символом радикального переосмислення художньої мови та відкрив шлях до абстрактного мистецтва. Актуальність теми обумовлена значним впливом супрематизму на розвиток авангарду

та сучасної візуальної культури. Аналіз ідей Малевича дозволяє зрозуміти, як супрематизм змінив сприйняття простору, форми і кольору та визначив нові принципи композиції в мистецтві ХХ століття.

Постановка проблеми. Одним із ключових викликів для дослідження сучасного мистецтва є розуміння того, як відмова від традиційного зображення предметного світу вплинула на розвиток художньої мови. У цьому контексті супрематизм Казимира Малевича постає як явище, яке радикально змінило уявлення про форму, колір і композицію. Проблема полягає у визначенні місця супрематизму в історії образотворчого мистецтва, а також у дослідженні його впливу на подальший розвиток абстракції, авангарду та концептуального мистецтва. Незважаючи на численні дослідження, залишається відкритим питання про те, як ідеї Малевича трансформували художнє мислення та яким чином вони вплинули на сприйняття мистецтва ХХ століття. Дослідження цієї проблеми дозволяє глибше зрозуміти логіку розвитку сучасної візуальної культури та визначити значення супрематизму як фундаментального етапу у формуванні абстрактного мистецтва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження супрематизму як явища авангардного мистецтва викликало значний інтерес у вітчизняній та зарубіжній мистецтвознавчій науці. Більшість сучасних досліджень зосереджені на теоретичних засадах супрематизму, його естетичних принципах, а також на ролі Казимира Малевича у формуванні нової художньої мови ХХ століття. Особлива увага дослідників приділяється аналізу ключових творів, серед яких найчастіше згадується «Чорний квадрат» як маніфест безпредметного живопису. У роботах таких авторів, як Т. Северин та Д. Якобсон, супрематизм розглядається не лише як художній напрям,

а й як філософська концепція, що поставила під сумнів традиційні уявлення про мистецьку форму та зміст. В окремих публікаціях аналізується вплив супрематичних ідей на розвиток модерністських і постмодерністських практик у графіці, дизайні та архітектурі, що свідчить про тривалу актуальність цієї проблематики. Також сучасні дослідники звертають увагу на спадкоємність і трансформацію основоположних ідей супрематизму у творчості художників другої половини XX – початку XXI століть. Вітчизняні мистецтвознавці, зокрема О. Горбенко та Ю. Ляшенко, підкреслюють важливість соціокультурного контексту, у якому формувався супрематизм, та аналізують його взаємодію з іншими авангардними течіями того часу. Попри це, окремі аспекти – зокрема вплив супрематичних принципів на сучасні практики арт-освіти та цифрового мистецтва – потребують подальшого глибшого дослідження.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість наукових праць, присвячених творчості Казимир Малевич та розвитку Супрематизм, низка важливих аспектів цієї проблематики залишається недостатньо розкритою. Зокрема, відсутній цілісний підхід до розгляду супрематизму як принципово нового етапу розвитку образотворчого мистецтва, а не лише як одного з напрямів авангарду. Недостатньо дослідженими залишаються питання глибинного змісту супрематичних ідей, їх філософського підґрунтя та впливу на трансформацію художнього мислення XX століття. Крім того, потребує подальшого вивчення роль супрематизму у формуванні сучасних мистецьких практик та його значення в контексті світового мистецького процесу.

Мета статті. Метою статті є комплексне дослідження супрематизму як художнього напрямку в контексті

творчості Казимир Малевич, виявлення його сутнісних ознак та особливостей формотворчої мови, а також обґрунтування ролі цього напрямку як нового етапу розвитку образотворчого мистецтва ХХ століття. Стаття спрямована на:

1. Аналіз еволюції художніх концепцій Малевича та формування його супрематичних ідей.

2. Виявлення ключових принципів супрематизму та їх відмінностей від попередніх мистецьких стилів, зокрема традиційного живопису та авангарду

3. Дослідження впливу філософських та культурних ідей на створення супрематичних композицій.

4. Оцінку внеску супрематизму у розвиток абстрактного мистецтва та його впливу на світову художню практику.

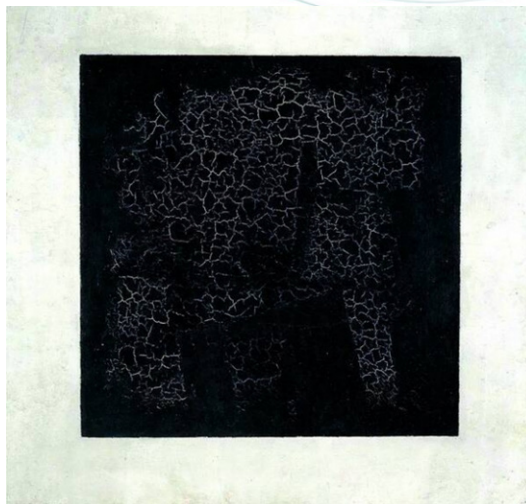
5. Визначення значення супрематизму для формування нових підходів у сучасних мистецьких практиках та навчанні мистецтва. Таким чином, мета статті полягає у всебічному осмисленні супрематизму як явища, що відкриває нові горизонти для розуміння трансформацій мистецької мови та розвитку образотворчого мистецтва.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Супрематизм виник у перші роки ХХ століття як радикально новий напрям у живописі, який поставив на перший план чисту форму і кольорове сприйняття, відмовившись від прямого зображення реальних об'єктів. Казимир Малевич вважав, що мистецтво має бути вільним від предметності, і прагнув створити нову художню мову, де геометричні форми (квадрат, коло, хрест) та чисті кольори виступають основними носіями сенсу. Одним із ключових етапів у формуванні супрематизму стала робота «Чорний квадрат» (1915), яка стала символом нового мислення у мистецтві. Малевич заклав принцип, що картина не повинна бути лише зображенням світу, а може створювати самостійний простір емоційного і духовного сприйняття. Супрематизм

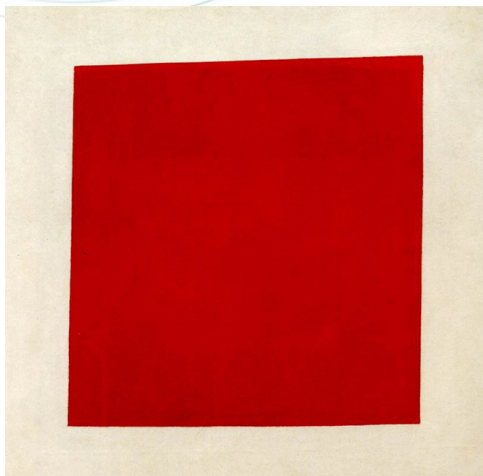
відкрив шлях до розвитку абстрактного мистецтва, сформувавши нові підходи до композиції та колористики. У процесі дослідження виділено такі характерні риси супрематизму: 1. Абстрактність форми – відмова від натуралістичного відтворення предметів. 2. Пріоритет геометрії і кольору – використання квадрата, кола, хреста, трикутника та основних кольорів як головних елементів композиції. 3. Духовно-філософський зміст – мистецтво сприймалося як спосіб вираження абсолютного, духовного, а не матеріального світу. 4. Вплив на інші напрями – супрематизм став фундаментом для розвитку конструктивізму, абстрактного дизайну та модерністської архітектури. Дослідження показало, що супрематизм Малевича не лише новаторський художній напрям, а й новий етап у розвитку образотворчого мистецтва, який вплинув на мистецтво XX століття у світі. Систематичний аналіз його робіт демонструє, як художник поєднав філософську концепцію «чистого мистецтва» з практичними засобами вираження нових ідей, створивши унікальну художню мову, що відображає дух модерну.

На зображенні представлено «Чорний квадрат» (1915) – одну з найвідоміших робіт Казимира Малевича, яка стала символом супрематизму. Ця картина знаменує собою радикальний розрив із традиційним зображальним мистецтвом, оскільки відмовляється від предметної форми на користь чистої геометрії та кольору. Для Малевича «Чорний квадрат» був не просто новою формою, а вираженням духовних і мистецьких ідей модерну, де мистецтво перестає наслідувати реальний світ і стає самодостатнім, абстрактним явищем. У контексті розвитку образотворчого мистецтва XX століття ця робота розглядається як один із перших і найважливіших кроків до абстракції. (Іл.1)

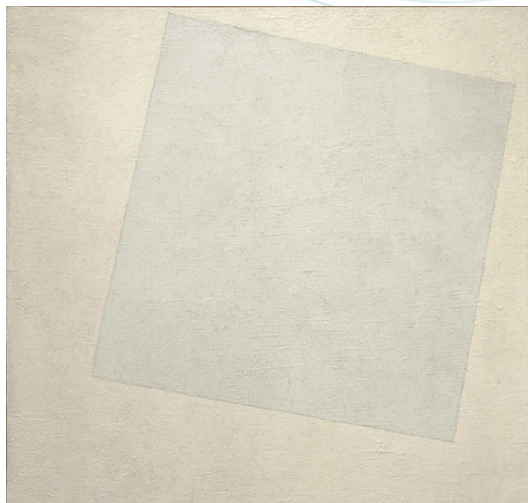
Казимир Малевич. Чорний квадрат. 1915 рік. Полотно, олія, 79,5х79,5 см.

Робота Малевича «Червоний квадрат» стала логічним продовженням експериментів супрематизму після «Чорного квадрата». На відміну від абсолютної нейтральності чорного, червоний колір у цій композиції набуває емоційної насиченості та символічної сили. Він підкреслює динаміку та внутрішню енергію форми, демонструючи прагнення художника передати духовні та чуттєві аспекти через чистий колір. «Червоний квадрат» показує, що супрематизм – це не лише абстракція, а й експеримент із впливом кольору на сприйняття глядача та на художню емоцію. (Іл.2)

Казимир Малевич, «Червоний квадрат» (1915), олія на полотні, 53 × 53 см

А також картина Біле на білому (1918) Казимира Малевича відображає граничний етап розвитку супрематизму, де художник відмовляється не лише від предметності, а й від чіткої форми. На картині зображено майже невидимий білий квадрат, злегка повернутий на білому тлі, виконаний олійними фарбами. У цій роботі форма ніби розчиняється у просторі, втрачаючи свою матеріальність. Малевич прагнув передати стан абсолютної тиші, чистоти та безмежності, де зникає будь-який контраст і напруга. Це вже не просто геометрична фігура, а символ духовного переходу до «нічого», до повної свободи від реального світу. Розміри картини – близько 79,5 × 79,5 см. Таким чином, «Білий квадрат» можна розглядати як фінальну точку супрематичних пошуків митця, де мистецтво досягає максимальної абстракції і внутрішньої концентрації. (Іл.3)

«Біле на білому» Казимира Малевича олія на полотні, 79,5 × 79,5 см.

Твори Казимира Малевича сьогодні зберігаються у провідних музеях світу, що свідчить про його визначну роль у розвитку мистецтва XX століття. Найбільші колекції представлені в Державному Російському музеї та Третьяковській галереї, де зосереджено значну частину його супрематичних і ранніх робіт. Водночас окремі знакові картини митця знаходяться і за межами Східної Європи – зокрема в Музей сучасного мистецтва (МоМА) та Stedelijk Museum, які володіють важливими зразками його авангардної спадщини. Таким чином, географія збереження робіт Малевича охоплює різні країни, підкреслюючи його глобальний вплив і значення для світової художньої культури.

Висновки. Отже, творчість Казимира Малевича стала визначальним явищем у розвитку образотворчого мистецтва XX століття та засвідчила народження принципово нового художнього мислення. Саме Малевич не лише створив супрематизм, а й послідовно

обґрунтував його як цілісну естетичну систему, в якій головну роль відіграють форма, колір і внутрішнє відчуття, а не зображення реальності. Його мистецький шлях демонструє еволюцію від традиційних форм до радикальної абстракції, що стало сміливим викликом усталеним художнім канонам. Важливо, що Малевич виступав не тільки як художник, але і як теоретик, який прагнув пояснити нову природу мистецтва та його духовне значення. У своїх роботах він довів, що мистецтво може існувати поза межами предметного світу, передаючи ідеї та емоції через найпростіші візуальні засоби. Його картини стали не лише художніми творами, а й філософськими висловлюваннями про сутність буття, простору та людського сприйняття. Таким чином, внесок Казимира Малевича полягає не лише у створенні нового напрямку, а й у глибокому переосмисленні ролі мистецтва та художника в суспільстві. Його ідеї вплинули на розвиток світового авангарду, заклали основи для подальших експериментів у мистецтві, і залишаються актуальними як приклад сміливого пошуку нових форм вираження.

Список використаних джерел:

1. Грунтовна монографія про Малевича про супрематизм https://academic.oup.com/yale-scholarship-online/book/29770?utm_source=chatgpt.com
2. Про виникнення та розвиток супрематизму та геометричну абстракцію Малевича <https://jts.donnu.edu.ua/article/view/10990>
3. Дискусія внеска Казимира Малевича у супрематизмі https://istorstudio.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/291?utm_source=chatgpt.com
4. «Супрематизм Казимира Малевича» – наукова стаття про виникнення супрематизму, його основні риси

та контекст у мистецтві XX ст. <https://jts.donnu.edu.ua/article/view/10990>

5. «Новий фігуратив Казимира Малевича: присутність відсутнього» — українська стаття про періоди творчості Малевича і суперечності між супрематизмом та фігуративом. <https://arts-series-knukim.pp.ua/article/view/158881>

6. «Авангардна синергія: взаємодія ідей та інновацій в роботах Малевича та його сучасників» – аналіз творчих ідей Малевича у контексті українського та світового авангарду.

<https://ukrainianartscience.in.ua/index.php/uad/article/view/237>

7. «Казимир Малевич в авангардних дискусіях 1928–1930 років» – стаття про участь Малевича в мистецьких дискусіях та вплив його ідей на авангард. <https://istorstudio.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/291>

8. «Філософія супрематизма художника-педагога Казимира Малевича» – розгляд ідей супрематизму та їх відображення у педагогічній діяльності митця. <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5075>

9. «Супрематизм Казимира Малевича» – наукова стаття про виникнення супрематизму, його основні риси та контекст у мистецтві XX ст. <https://jts.donnu.edu.ua/article/view/10990>

References:

1. Hruntozna monohrafiia pro Malevycha pro suprematyzm https://academic.oup.com/yale-scholarship-online/book/29770?utm_source=chatgpt.com

2. Pro vyneknennia ta rozvytok suprematyizmu ta heometrychnu abstraktsiiu Malevycha <https://jts.donnu.edu.ua/article/view/10990>

3. Dyskusiiia vneska Kazymyra Malevycha u suprematyzm

https://istorstudio.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/291?utm_source=chatgpt.com

4. «Suprematyzm Kazymyra Malevycha» – naukova stattia pro vynyknennia suprematyizmu, yoho osnovni rysy ta kontekst u mystetstvi XX st.

<https://jts.donnu.edu.ua/article/view/10990>

5. «Novyi fihuratyv Kazymyra Malevycha: prysutnist vidsutnoho» — ukrainska stattia pro periody tvorchosti Malevycha i superechnosti mizh suprematyzmom ta fihuratyvom.

<https://arts-series-knukim.pp.ua/article/view/158881>

6. «Avanhardna synerhiia: vzaiemodiia idei ta innovatsii v robotakh Malevycha ta yoho suchasnykiv» – analiz tvorchykh idei Malevycha u konteksti ukrainskoho ta svitovoho avanhardu.

<https://ukrainianartscience.in.ua/index.php/uad/article/view/237>

7. «Kazymyr Malevykh v avanhardnykh dyskusiiakh 1928–1930 rokiv» – stattia pro uchast Malevycha v mystetskykh dyskusiiakh ta vplyv yoho idei na avanhard.

<https://istorstudio.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/291>

8. «Filosofia suprematyзма khudozhnyka-pedahoha Kazymyra Malevycha» – rozghliad idei suprematyizmu ta yikh vidobrazhennia u pedahohichnii diialnosti myttsia.

<https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5075>

9. «Suprematyzm Kazymyra Malevycha» – naukova stattia pro vynyknennia suprematyizmu, yoho osnovni rysy ta kontekst u mystetstvi XX st.

<https://jts.donnu.edu.ua/article/view/10990>